

KONZERVATÍVNE LISTY

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNIKA

OKTÓBER 2013

OBSAH:

EDITORIÁL:
Sté vydanie
Dušan Sloboda

POHLAD SPOTREBITELA:
O dvoch svetoch rôznej kvality
Róbert Hanák

ODSTÁVKA VLÁDY USA:
Zaostrené na dlh Alan Reynolds
Ďalšie kolo Obamacare Jonah Goldberg

KNIŽNÁ NOVINKA:
Euro v Česku: ano, či ne?
Ondřej Krutílek

STÉ VYDANIE

Dušan Sloboda

Zdá sa to neveriteľné, ale je to tak. Práve čitate sté vydanie Konzervatívnych listov (KL) – mesačníka, ktorý vydávame od novembra 2004. Nik z nás vtedy netušil, ako dlho s námi vydávať vlastné tlačené periodikum vyrávame. Nik z nás ale ani dnes nevie, či bude v našich možnostiach zvládnuť to i nadalej.

Listy sa za ten čas stali archívom a zrkadlom našich aktivít. Publikovali sme v nich nielen texty našich analytikov a spolupracovníkov, ale i významných osobností domácich i svetových. Hoci neraz preberáme zaujímavé články písané pôvodne pre iné médiá, väčšina z niekoľkých desiatok autorov, vrátane tých zahraničných, píše texty priamo pre našich čitateľov.

Začíname

Od počiatku bola v listoch prítomná naša snaha „prinášať analýzy, štúdie a komentáre k aktuálnym problémom, k pripravovaným návrhom zákonov, k rôznym otázkam verejnej politiky, ako aj informácie o aktivitách KL,“ ako to v prvom čísle zadefinoval dlhoročný riaditeľ KL Ondrej Dostál.

Vytrvalo v nich publikujeme svoje názory, za ktorími si stojíme, bez ohľadu na ich lúbivosť. S vedomím, že i roky po novembri 1989 „tu platí, že kto má vlastný názor, nie je na Slovensku cenéný, ale kameňovaný,“ ako v onom prvom vydaní píše Štefan Hrib, v tom čase pripravujúci zrodenie týždenníka .týždeň, nášho kľúčového mediálneho partnera.

Príkladom je i článok súčasného riaditeľa KL Petra Gondu, ktorý už v novembri 2004 uvádzal „niekoľko dôvodov, prečo (by) sme sa nemali ponáhľať s rozhodnutím o vstupe do eurozóny.“ Pripomeňme si, že v tom čase skepsa z eura nebola v spoločnosti prítomná tak ako dnes, a hlas kritikov politickým a mediálnym mainstream ľahkovážne odtláčal na okraj, pokračujúc v debate o vstupe do eurozóny štaby v štýle „pretekov v skokoch do tmy“.

Atlas našich snáh

Texty mnohých autorov zvučných mien ako Michael Novak, José Piñera, William Niskanen, Richard Rahn, Jesús Huerta de Soto či Pascal Salin sprevádzala i ich osobná

účasť na prednáškach, ktoré v rámci *Conservative Economic Quarterly Lecture Series (CEQLS)* realizujeme od roku 2005. Tento cyklus štvrtročných prednášok renomovaných osobností o ekonómii, ekonomickom myšlení a o aktuálnych ekonomických problémoch získal v roku 2009 v USA prestížne ocenenie Templeton Freedom Award v kategórii Etika a hodnoty.

Od roku 2007 sme našu snahu vytvárať tak potrebný priestor pre pochopenie ekonomických princípov rozšírili o Akadémiu klasickej ekonomie (AKE), ktorú na pôde Vyskej školy manažmentu viedie Peter Gonda. Tento vzdelávací kurz vstúpil už do šiesteho ročníka svojej existencie, počas ktorej sa ho zúčastnili desiatky nielen mladých ľudí.

- 100 -

V rámci aktivít na podporu kultúry KL v spolupráci s Porotou Ceny Dominika Tatarku udeľuje každoročne Cenu Dominika Tatarku (CDT). Ako jedno z najprestížnejších slovenských literárnych ocenení je určená autorovi za výnimočné literárne dielo, ktoré napĺňa humanistické tradície slovenskej kultúry a nadvázuje tak na odkaz Dominika Tatarku. Realizujeme tak zámer podporovať kultúru, keďže, ako píše v jednom z článkov v listoch prezident KL a predseda Poroty CDT Peter Zajac, „kultúrosť a kultúra tvoria v spoľahlivosti spojené nádoby. Kultúrna spoločnosť znamená viac kultúry, viac kultúry znamená kultúrnejsiu spoločnosť.“

Sen o krajine

Nie je nám jedno, že táto krajina nevie, kam smeruje. S nevôľou vnímame, že niektoré reformy boli spackané, mnohé ostali na polceste a iné ani nezačali. V roku 2010 sme aj preto iniciovali a v spolupráci s ďalšími think tankmi pripravili Programové vyhlásenie reformnej vlády.

Monitorujeme rešpektovanie princípov právneho štátu, demokracie, ľudských práv a slobody a v spolupráci s inými organizáci-

ami prostredníctvom médií upozorňujeme na pokusy obmedzovať tieto princípy (napr. novelizáciemi zákonov, ktoré idú proti nim). Dostupnými legislatívnymi prostriedkami (napr. iniciovaním hromadných pripomienok) sa takýmto zmenám bránime.

Motív našich neraz donkýchotských snáh, či už v oblasti dodržiavania ľudských práv, ústavnosti alebo zákonnosti v samosprávach, tkvie v tom, aby raz aj o Slovensku platilo to, čo uznávaný historik Paul Johnson miení o rodnej Veľkej Británii, teda že „v krajinе, kde sa respektuje zákon, je fakt, že zákon je na vašej strane, obrovskou výhodou,“ pokračujúc slovami Margaret Thatcher o tom, že právny štát je dôležitejší ako demokracia.

Končíme?

Roky sa snažíme brániť a presadzovať hodnoty slobodnej, zodpovednej, kultúrnej a vzdelanej spoločnosti na Slovensku. Napriek množstvu rozmanitých aktivít a dosiahnutým výsledkom sme na hrane finančnej udržateľnosti.

Aj preto sme v roku 2011 založili Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI), ktorého cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí. Za uplynulé dva roky existencie klubu sa jeho členmi stalo približne päť desiatok z vás. Ďakujeme. Je nám cťou, že jedným z našich podporovateľov je i Fedor Gál, podľa ktorého vytvárame „potrebú protiváhu pretlaku ľavicových akademických inštitúcií na Slovensku.“

Množstvo aktivít evokuje, že sme takpovediac „za vodou,“ no pravda je, že väčšina je realizovaná na báze nízkych nákladov v kombinácii s dobrovoľníckou prácou nás i našich spolupracovníkov. Ani tento mesačník nie je výnimkou. Len z vody však ešte nik nič kvalitné nenavaril. Podporite nás, nielen aby sme mohli vstúpiť do druhej stovky publikovania KL, ale vôbec v našich aktivitách pokračovať. Má to zmysel!

Autor je editor KL.

ZAOSTRENÉ NA DLH

Alan Reynolds

Amerika čeli dvom vážnym rozpočtovým problémom: demokratom a republikánom. Škriepky o nútenom uzavretí takmer päťtiny federálnej administratívy boli zbytočne dlhé a zložité, keďže obe strany trvali na svojich zavádzajúcich výročiskách a opakovane odvádzali pozornosť od ťažiskového problému – deficitov a dlhu.

Presadzovanie uznesenia o „čistom“ počítaní doterajšieho režimu Bielym domom a demokratmi v Senáte za účelom udržania výdavkov v obvyklom rozsahu bola iba krátkodobá vyčkávacia taktika, lebo uznesenie o „pokračovaní“ nemohlo pretrvať dlhšie ako pár týždňov bez toho, aby sa zároveň nedosiahlo dlhový strop. Ukončenie čiastočného výpadku si vyžaduje uznesenie o nepokračovaní doterajšieho režimu, lebo dlhší zápas o zdvihnutie dlhového stropu bude čoskoro nevyhnutný.

Úsilie Bieleho domu o spojenie dlhového stropu s „platobnou neschopnosťou“ zožalo oprávnený výsmech trhov. Úrokové náklady štátneho dlhu dosahujú 6,5% federálnych výdavkov, avšak platenie úrokov z dlhopisov je zákonnou povinnostou. Nezvýšenie dlhového stropu k určitému dátumu si nevyžaduje ani neumožňuje štátnej pokladnici, aby sa „omeškala“ vo svojich záväzkoch voči veriteľom – vrátane Federálneho rezervné-

ho systému, ktorý je oproti Číne držiteľom dvojnásobku dlhu USA. Ak by dlhový strop neboli zdvihnutý, bolo by nutné zoškrať ďalšie výdavky o 12,3 miliardy dolárov za každý týždeň výpadku. Žiadna strana nemá odvahu priklniť sa k tak rozsiahlemu riešeniu, takže ide štaby o blaf hráčov pokru, z ktorých žiadnen nedrží v rukách tromf.

Naliehavým problémom je dlhový strop. Jeho zvýšenie si vyžaduje skôr rokovania o otázkach, ktoré ovplyvňujú dlh – konkrétnie dane a výdavky, než obrátenie pozornosti na zákon o dostupnej zdravotnej starostlivosti z roku 2010 (tzv. Obamacare), ktorého „neodfinancovanie“ nie je bez zrušenia zákona možné. Návrhy republikánov v Snemovni reprezentantov obmedzujúce tento zákon by, bez ohľadu na ich vecnosť, rozpočtový schodok vôbec neznížili.

Ďalší nápad republikánov v Snemovni reprezentantov – posunutie Obamacare o rok – by nezmenil počet ľudí, ktorí sú uplácaní zapisovaním sa do subvencovaného zdravotného poistenia cez rozšírený rozsah Medicaid alebo daňové úľavy pri výmenách poistiek. Stalo by sa len to, že očakávané príjmy z penále by zmizli, prehľbiať deficit, zatiaľ čo mnoho zdravých mladých ľudí, ktorí by platili celú cenu pri výmenách, by sa ich zriecklo. Zrušenie spotrebnej dane na lekár-

sku techniku by deficit zvýšilo, pokiaľ by nebol nahradená inou, menej represívnu daňou. Ponechanie subvencii Obamacare v platnosti pre rok 2014 v nádeji, že sa penále posunú o rok, by mohlo byť stratégou ochrany zástancov zákona pred hnevom voličov pred budúcimi voľbami.

Kým Kongres nie je pripravený zastaviť miernie požičaných peňazí, uplatnenie dlhového stropu je matematicky nemožné. Bola by to iba póza a kupliaľstvo zákonodarcov, aby mohli namietať proti zdvihnutiu dlhového stropu bez toho, aby niečo pre zmenšenie deficitu urobili. Rokovania o dlhovom stropu v roku 2011 malí jeden dôsledok: automatické škrty znížili výdavky o 3,6% v roku 2012 a o 4,3% v roku 2013.

Republikáni v Snemovni reprezentantov sú údajne ohotní umožniť svojvoľnejšie krátkodobé miernie výmenou za uveriteľné budúce škrty v tzv. mandatórnych výdavkoch (Medicare, Medicaid a sociálne poistenie). To by mohol byť tromf, s ktorým sa opäť hrať odvážne, ale opatrné.

Autor je spolupracovník Cato Institute. Pôvodne uverejnené v National Review Online dňa 11. októbra 2013. Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

ĎALŠIE KOLO OBAMACARE

Jonah Goldberg

Napriek všetkým vášnam okolo Obamacare vo Washingtone, v jednej otázke panuje zvláštna zhoda. Ide o efekt západky, teda fenomén rastu štátnej moci v dobe kríz a vojen. Žiadna zo strán tento pojem nepoužíva, ale obe ho verne vyznávajú.

Onen pojem vymyslel libertariánsky ekonóm Robert Higgs. Vo svojej knihe Kríza a Leviatan popisuje, ako sa štát zmocňuje nových právomocí počas kríz a najmä vojen. Keď kríza opadne, štát sa niektorých z nich zriekne, avšak nikdy nie všetkých. A tak štát postupne rastie.

Tento koncept sa v posledných rokoch rozšíril. Vpravo aj vľavo je zhoda, že ak umožníte ľuďom nárokovať si nové právo, nebudú sa ho chcieť zriecť. Demokrati tvrdia, že zákon o dostupnej zdravotnej starostlivosti (známy ako Obamacare) sa pridá k posvätnému panteónu programov spolu so sociálnym poistením, Medicare a Medicaid (programy zdravotného poistenia). To isté tvrdia i oponenti. „Ak to neurobíme dnes, je viac než pravdepodobné, že Obamacare nebude nikdy, nikdy zrušená,“ povedal minulý mesiac republikánsky senátor Ted Cruz. „Prečo? Majú v pláne vytvoriť u Američanov závislosť na sladkostach, na podporách,“ tvrdiac, že ak sa raz tak stane, nict cesty späť. Prezident Obama súhlasí a dokonca ho cituje, redukujúc tak kritiku

senátora: „Predstava je taká, že by sme to mali stopniť skôr, než si to ľudia príliš obľúbia.“

Pravicoví aj ľavicoví vyznávači „efektu západky“ však nechápu, že táto obľúbenosť sa preceňuje. Popularita samotná program neodôvodňuje. Ak by Kongres schválil zákon dávajúci každému Američanovi šteniatko plus 10 tisíc dolárov v hotovosti, program by mohol byť populárny, avšak len to z neho nerobí dobrú myšlienku. Mnohí konzervatívi a liberáli hovoria o „efekte západky“ v oblasti nárokov tak, akoby to bol železny zákon vesmíru. Precedens ale existuje. V deväťdesiatych rokoch Washington reformoval sociálnu politiku. V osmdesiatych rokoch Kongres odmietol katastrofálne zdravotné poistenie ako nepatričnú výstrednosť.

Nemali by sme predpokladať, že väčšina Američanov sa Obamacare, keď ho spoznajú, bude i páčiť. Zoznam jeho nezamýšľaných dôsledkov je dlhý a stále rastie. Ak tento program dodrží to, čo slúbil, tak si môžete byť istí, že obľúbený nebude. Obľúbenosť sa preceňuje. Ekonom Mancur Olson tvrdil, že moderné spoločnosti majú tendenciu vytvárať záujmové skupiny, ktoré ničia verejnú blaho kvôli partikulárnym výhodám. Takmer každý sa chce zbaviť subvencii pre výrobcov, ale takmer nikto sa o to nesnaží, pokiaľ ich príjemcovia dbajú, aby pretrvali. Väčšina Američanov je proti pozitívnej rasovej dis-

kriminácií, ale iba málo z nich je ochotných bojovať s aktivistami a novinárm, ktorí sú pripravení kritikov takejto politiky vždy démonizovať.

Biely dom dúfa, že Obamacare vytvorí koalíciu záujmov, ktorá bude zákon brániť bez ohľadu na jeho spoločenské náklady. Nikto nevie, či bude táto stratégia fungovať. Obamacare nie je ako bežný program, ktorý koncentruje výnosy a zároveň rozptyľuje celospoločenské bremeno. Vytvára nové skupiny pripravené brániť zákon, ale aj tie, ktoré sa ho túžia zbaviť.

Tie dôvody, o ktorých sa predpokladá, že by mohli podporovať obľúbenosť systému, a ktorých sa konzervatívi boja a liberáli sa na ne spoliehajú, nie sú platené priamo jednotlivcom. Idú poistovňiam. Klienti vidia iba záväzený plán poistenia, ktorý môže alebo nemusí byť lacnejší ako to, čo dostávali alebo dúfali, že dostanú. A milióny mladých ľudí sa asi rozhodnú, že je v ich záujme platiť penále a zostať nepoistení. Neviem, ako to všetko skončí, ale jedna vec je jasná: tento zápas sa nekončí, len naberá na obrátkach.

Autor je redaktor National Review Online, spolupracuje tiež s American Enterprise Institute. Pôvodne uverejnené v Los Angeles Times dňa 8. októbra 2013. Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

O DVOCH SVETOCH RÓZNEJ KVALITY

Róbert Hanák

Dnešný model ekonomiky je založený na masovej spotrebe, čo samozrejme vyžaduje aj masovú produkciu. Viac vyrábat, viac spotrebovať a tento proces stále udržiavať a rozširovať. Rastúca produktivita výroby spôsobila, že dokážeme v skutočnosti ďaleko viac vyrobiť než spotrebovať. Aby sme tento model udržali, vzniká veľký tlak na zvyšovanie spotreby.

Zvyšovanie spotreby môže ísť dvomi cestami. Produkciu veľkého množstva menej kvalitných produktov, častejšie vymieňaných kvôli nižšej životnosti, alebo produkciu tých drahších, avšak kvalitnejších produktov, ktorých životnosť pri plnej funkčnosti ďaleko presiahne zákonom stanovený garantiavanú minimálnu záruku dvoch rokov.

Dnešný kapitalizmus ponúka spotrebiteľovi dva svety, kde malý svet výnimočnej kvality musí súperiť s obrovským a rozsiahlym svetom priemernej a podpriemernej kvality. Výber je na kupujúcim, avšak nejeden spotrebiteľ rozsiahlo rezignuje na kvalitu ním nakupovaných produktov a služieb, nedostatočne sa o ňu zaujíma pri kúpe, následne ju málo hľadá a v podstate na nej ani striktne netrvá.

Témou kvality rezonuje i v štátnom sektore, ten sa ju však v rámci svojho videnia sveta snaží riešiť svojsky, a to vytváraním národných programov kvality, ktoré slovenská vláda na viacročné obdobia prijíma od roku 1998. Najnovší počin predstavuje Národný program kvality SR na obdobie 2013 – 2016, schválený vládou v októbri. Iste, kvalita vo verejných službách zaostáva dlhodobo. Prepisovaním rôznych viacročných plánov a programov sa to však nezmiení.

Dva svety kvality

Úpadok v kvalite produktov priamo zasahuje naše každodenné životy a neraz ich aj ohrozuje. Poruchové autá, oblečenie spôsobujúce kožné problémy alebo lacný vodovodný ventil, ktorý pár mesiacov po inštalácii praskne, vytopí byt a spôsobí škodu i susedom. Tieto príklady nie sú výnimočné, v skutočnosti sú skôr endemické a týkajú sa mnohých produktov, ktoré spotrebúvame. Spotrebiteľ sa neraz učí tieto veci tolerovať, podriaďovať sa im a prijímať ich ako nejaký nevyhnutný osud, s ktorým sa nedá nič robiť. Budte poistení, vymaľujte si byt znova, kúpte si nový nábytok a nezabudnite na nový ventil pochybnnej kvality. Papierovo táto nehoda dokonca napomôže rastu HDP, hoci od čias Bastiata vieme, že „rozbijaním okien“ k skutočnému rastu bohatstva v spoľočnosti nedochádza. Nequalita produktov sa prevažne zakrýva výhodne nízkou cenou, ktorá láka spotrebiteľov, a preto je svet ne-kvality ďaleko väčší než svet výnimočnej kvality.

Model kapitalizmu, ktorý by stál len na masovej produkcií a tolerancii evidentne ne-kvalitných, poruchových či zdravotne škodlivých výrobkov by predstavoval pre západný svet väzny problém. Z makroekonomickej a politického pohľadu produkcia, distribúcia, spracovávanie a recyklácia výrobkov, ktoré vydržia fungovať zo až 30 percent času

oproti tomu, koľko by reálne mohli vydržať, ak by boli navrhnuté, vyrobené a testované s cieľom dlhodobého používania, spotrebovať obrovské množstvo energie, materiálov a pohonných hmôt. Musia sa vytažiť, spracovať, a dodať na miesto určenia, a čo sa týka priestoru EÚ a USA, zvyčajne tak robíme prostredníctvom obchodu s tretími krajinami. Tým rastie naša závislosť na arabskej rope či ruskom zemnom plyne. Za tieto „závislosti“ platí Západ veľkú daň v podobe rastúceho zahraničného dluhu, ústupkom korupcii a ľudskými právam, nákladom na zbrojenie a lokálnym vojenským konfliktom. Pritom ide o najväčší transfer bohatstva medzi viacerými krajinami v histórii ľudstva.

Na individuálnej úrovni spotreba nekvalitných výrobkov vyžaduje od spotrebiteľov dodatočný čas a úsilie. Mnohí obyvatelia Európy či Severnej Ameriky časť života trávia novými nákupmi, reklamáciami, hľadaním informácií, cestovaním za produktmi, ich skúšaním, overovaním či diskusiami o výrobkoch. Nejeden tak strávi celú sobotu či nedelu. Sústavné nákupy a hľadanie, následné

Malý svet výnimočnej kvality vs. rozsiahly svet priemernej a podpriemernej kvality

zámeny, reklamácie a opravy výrobkov na druhej strane znamenajú, že spotrebiteľia musia viac pracovať, aby na tieto produkty zarobili. Nadmerná a dlhodobá práca však reálne znamená viac stresu, zhoršené zdravie, stravovanie sa nekvalitným jedlom a hľavne čas stravený mimo domova, menej času na výchovu detí či návštěvu rodicov. To sú len niektoré neželané dôsledky správania, keďže nám kvalita ľahostajná a nie sme ochotní či schopní na nej trvať, pokiaľ možno už v čase rozhodovania sa o kúpe.

Kvalita včera a dnes

Čo sa týka opačného pólu s výnimočnou kvalitou produktov, nejde o nedosiahnutelný ideál a vo svojom okolí nájdeme produkty s takýmito charakteristikami. Tieto riadky píšem za stolom, ktorý dal urobiť môj pradeda ako mladík v časoch monarchie. Je to nadčasový dubový stôl zhotovený z kvalitného a starostlivo vybraného dreva s krásnou mozaikou, má viac než sto rokov a je stále plne funkčný a používaný. Tento stôl tu bude možno aj o ďalších sto rokoch.

Ak máme porovnať dva svety kvality, tak ten druhý reprezentuje rovnako používaný stôl v druhej miestnosti, kúpený v obchodnom reťazci za subjektívne relativne vysokú cenu. Po dvoch rokoch užívania je konštrukčne nestabilný, farba náteru odpadáva a nevyzerá už práve najlepšie. Na stole zo supermarketu nebolo použité v skutočnosti ani drevo, len zmes drevného odpadu, náterové hmoty sú nekvalitné, skrutky nedržia a na celom stole nenájdeme hádam jedinú skutočne kvalitne spracovanú časť. Nesplnil svoju funkciu a dovolím si tvrdiť, že to bol

odpad už predajní, ktorý bol prezentovaný ako tovar. Bola chyba kúpiť ho.

Existujú firmy, ktoré sa snažia o výnimočnú kvalitu, dosahujú ju a prezentujú svojím zákazníkom. Záruka presahujúca dva roky, prípadne doživotná záruka, je odvážnym gestom výrobcu, ktorý musí byť o svojich produktoch a ich kvalite skutočne presvedčený. Mnohí z nich zákazníkov sa rozhodli pre danú konkrétnu značku v prvom rade z dôvodu dobrej povesti o vysokej kvalite. Táto kvalita má však pozitívne prínosy nielen pre spotrebiteľa, ale v rôznych ohľadoch aj pre spoločnosť ako celok.

Nový model

Ked' pozornejšie skúmame svet výnimočnej kvality, zistíme, že kvalitný výrobok s vysokou životnosťou znamená lepší, premyslenejší dizajn a návrh konštrukcie, hodnotnejšie a kvalitnejšie materiály a súčasti, môže znamenať aj ich vyššiu spotrebu vo výrobe a tiež dôkladnejšie testovanie. To priamo znamená, že na jeho výrobe sa podielajú ľudia s ďaleko vyšším podielom práce, intelektuálneho úsilia a rozsiahlejšou organizáciou. Inými slovami – viac zamestnaných ľudí, a nielen v príamej výrobe, ale hľavne v celom produkčnom reťazci, ktorí sú vzdelení odborníci a na kvalitu svojej práce môžu byť v konečnom dôsledku i hrdí.

Vyššia kvalita je dosiahnuteľná a môže sa stať novým ekonomickým modelom. Závisí to však na spotrebiteľovi a jeho ochote investovať do kvality nielen finančne, ale hľavne mentálne a to tak, že kvalite bude venovať pozornosť, bude ju sledovať, požadovať, kontrolovať a propagovať. Vyššia úvodná cena sa v konečnom dôsledku vráti, a to nielen kupujúcemu, ale aj predávajúcemu v podobe verných zákazníkov, vráti sa i životnému prostrediu a v konečnom dôsledku celej spoločnosti.

Rozsiahla a rastúca nezamestnanosť západného sveta by mohla byť nižšia, ak by sám západný spotrebiteľ požadoval úplne inú úroveň kvality, na akú je navyknutý dnes. Pochopiteľne, spotrebiteľ by mohol oveľa častejšie trvať na vyššej kvalite produktov, ak by si mohol dovoliť zaplatiť vyššiu úvodnú obstarávaciu cenu. Tú by si mohol dovoliť častejšie, ak by mu z príjmu neodkrájoval čoraz viac daní, poplatkov a odvodov požadujúci „moderný sociálny štát“. Samotný štát blahobytu je brzdou v ceste k celkovej vyššej kvalite našich životov.

Autor je odborný asistent na Ekonomickej univerzite a spolupracovník KI.

EURO V ČESKU: ANO, ČI NE?

Ondřej Krutílek

Titul publikace *Euro v Česku: ano, či ne?* môže leckomu v době, kdy se v eurozóne hraje o její vlastní přežití, připadat nepatřičný. Faktem ale zůstává, že Česká republika je i nadále „státem, na který se vztahuje výjimka“ a právní závazek přijmout euro, který na sebe Česko vzalo vstupem do Evropské unie, trvá. Přestože oblast s jednotnou evropskou měnou se v posledních letech v důsledku finanční, hospodářské a dluhové krize proměnila a všechny tyto změny měly jediného relevantního společného jmenovatele – regulaci.

Sborník otevírá text **Stanislavy Janáčkové** shrnující a objasňující českou pozici k zavedení společné evropské měny. Autorka tvrdí, že vývoj posledních let dal České republice, která byla ve svém opatrném přístupu k euru „možná vnímána jako nejpesimističtější“, zaprávu, a konstatuje, že současně změny formálních i reálných pravidel fungování eurozóny jasně prokazují, že „tato měnová unie není tou, do které jsme se v roce 2004 zavázali vstoupit“. Proto je podle ní „závažnou otázkou, zda nás závazek – jednou v budoucnu euro přijmout – vůbec platí“.

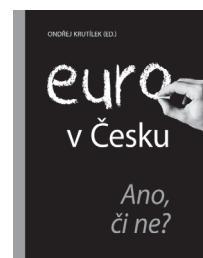
Peter Gonda přináší podrobnou analýzu situace na Slovensku, a to jak před vstupem země do eurozóny, tak po více než čtyřech letech jejího členství v „evropském měnovém experimentu“. Autor přesvědčivě argumentuje, že společná evropská měna Slovensku přinesla jen minimální výnosy a „vyšší a rostoucí dodatečné náklady“, což by mělo být pro rozhodování o euru v Česku i dalších státech EU s vlastní národní měnou dostatečným mementem.

Ivan Kuhn oba uvedené příspěvky doplňuje rozbozem názorů Slováků a Čechů na přijetí eura a vysvětuje, proč jsou odlišné. Jedním z důvodů je podle autora i skutečnost, že v postojích Slováků se dodnes odražejí dvě negativní zkušenosti s vlastní měnou – devalvace po rozpadu Československa

a zavedení plovoucího kurzu v roce 1998. I proto se z nich stali „jedni z největších podporovatelů eura v rámci Evropské unie“.

Martin Slaný flexibilní režimy měnových kurzů navzdory interpretaci, která obstála na Slovensku, hájí a tvrdí, že česká koruna v průběhu finanční a hospodářské krize let 2008–2009 obstála právě díky absenci fixního kurzu vůči euru. Ten byl „destabilizujícím faktorem, který přispěl k růstu (nejen vnější) makroekonomické nerovnováhy“. Podle autora vedla v zemích eurozóny „neschopnost zvýšit reálné úrokové sazby nebo zhodnotit domácí měnu k inflačním tlakům, růstu mezd a ztrátě konkurenčeschopnosti“.

Závěrečný text z pera **Miroslava Cvrčka** přináší nevšední úvahu na téma, co je to (měnová) stabilita a zda je žádoucí, jak často tvrdí i zastánici brzkého vstupu Česka do eurozóny. Autor tento názor nesdílí. Naopak poněkud ironicky konstatuje, že „značnou nestabilitu do kalkulací přínosů a nákladů vstupu do eurozóny vnáší stabilizační balíčky“.

Ondřej Krutílek (ed.): Euro v Česku. Ano, či ne?

Vydavatel: Studio Arx

Rok vydania: 2013

ISBN: 978-80-86665-10-8

Viac o knihe: www.cdk.cz

Autor je analytik Centra pro studium demokracie a kultury (CDK) a šéfredaktor Revue Politika.

UDIALO SA:

1) Dňa 6. septembra 2013 sa na Námestí SNP v Banskej Bystrici konalo zhromaždenie, ktorého účelom bolo poukázať na **porušovanie ľudských práv v Číne**. Ako uvedol Ondrej Dostál, po Michalovciach sa Banská Bystrica stala ďalším mestom, ktoré robí obstrukcie pri výkone zhromažďovacieho práva. Viac sa dozviete na samosprava.institute.sk.

2) Dňa 10. septembra 2013 sa v Bratislave konalo druhé stretnutie Spolku absolventov MBA – SAMBA Slovakia, na ktorom na tému **Eurozóna a alternatívny európskej ekonomickej integrácie** prednášal riaditeľ KI Peter Gonda. Viac na webstránke KI v sekcií PREDNÁŠKY A PREZENTÁCIE.

3) Dňa 23. septembra 2013 sa v Bratislave konala diskusia na tému **Právo na osobnú slobodu vs. štát**, v rámci ktorej s verejnou ochrannou právou Janou Dubovcovou diskutovali advokáti Tomáš Kamenc a Roman Kvasnica a tiež Ondrej Dostál.

4) Dňa 25. septembra 2013 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatra banky organizoval šiesty zo seminárov šiesteho ročníka cyklu **Akadémia klasickej ekonómie**. Viac sa o AKE dozviete na ake.institute.sk.

5) Dňa 26. septembra 2013 KI s podporou Nadácie Tatra banky organizoval v Bratislave v hoteli Park Inn Danube ďalší

z cyklu prednášok CEQLS. Tentoraz na tému **Rovnostárstvo ako politické náboženstvo** prednášal Anthony de Jasay, nezávislý ekonom a jeden z popredných sociálnych filozofov našej doby. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcií KONFERENCIE.

6) Dňa 27. septembra 2013 KI s podporou Nadácie Tatra banky organizoval na Vysokej škole manažmentu v Bratislave špeciálnu prednášku CEQLS. Na tému **Job Protection and Job Destruction** prednášal nás septembrový host Anthony de Jasay. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcií KONFERENCIE.

7) V septembri 2013 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym tématam vyjadrovali Ondrej Dostál, Radovan Kazda, Ivan Kuhn, Dušan Sloboda a Peter Zajac. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

ŠTUDENTSKÁ ESEJ :

KI vyhlásil ôsmy ročník súťaže Študentská esej, tentoraz na tému **Dominik Tatarka a sloboda v neslobodnom a slobodnom svete**. Súťaže sa môžu zúčastniť študenti stredoškolského, vysokoškolského alebo doktorandského štúdia. Uzávierka je dňa 17. novembra 2013. Viac o podmienkach na webstránke KI v sekcií ŠTUDENTSKÁ ESEJ.

KP KLUB PODPOROVATEĽOV
KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU
M. R. ŠTEFÁNIKA

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) nevydáva len Konzervatívne listy. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusií, konzervatívnych klubov a prednášok. Každočoročne udělujeme najprestižnejšie literárne ocenenie na Slovensku – Cenu Dominika Tatarku. Publikujeme desiatky analytických výstupov. Všetky, vrátane videozáznamov z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI.

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI). Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorými môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty. Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcií PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!